

posebna metodologija nego je autor nastojao što cjelovitije pristupiti tekstu ne bi li otkrio i istražio različite retoričke i referencijalne utjecaje prisposode na njezina čitatelja. Primjena različitih vrsta metodologija nije proizvela kontradikcije među njima, već je polučila jedinstvenim i plodonosnim čitanjem teksta. Tako se u trećem poglavlju »Iščitanje prisposode kao pripovijesti« analizira struktura prisposode i primjećuje njezin otvoren kraj koji ostavlja čitatelju mogućnost da je dovrši po vlastitom osjećaju, sklonostima i željama. Četvrto poglavlje »Pripovijest u svom kontekstu« dokazuje da je prisposoda dio šire cjeline Mt 19,16 – 20,28 i predstavlja Isusov odgovor na Petrovo pitanje u 19,27: »Gle, mi ostavimo sve i pođosmo za tobom: što ćemo za to dobiti?« Peto i posljednje poglavlje »Iščitanje događanja iz ispriповijedane pripovijesti: prisposoda u svom širem kontekstu« pokazuje da se sekcija Mt 19,16 – 20,16 odnosi na one koji su ostavili sve svoje ima-

nje poradi kraljevstva Božjega, još preciznije na misionare, s porukom da će im Bog zauzvrat providjeti što im bude trebalo za uzdržavanje.

U pet poglavlja autor tako strpljivim radom dolazi do poante prisposode o radnicima u vinogradu, a ta je da prvi misionari u ranoj Crkvi, unatoč tome što su bili »prvi«, ne bi trebali na temelju toga tražiti za sebe dodatne povlastice, već od onih spomenutih u Mt 10,9-10, već da se Bog jednako brine za ono što je nužno za sve one koji su se predali njegovoj službi bez obzira na vrijeme staža koje su u njoj proveli. Upravo zato oni koji se smatraju »prvima« u misionarskom poslanju ne bi trebali svoje služenje Bogu u zajednici iskorištavati u vlastitom interesu niti se na tom temelju trebaju stvarati socijalne podjele među braćom. Prisposoda tako postaje očit korektiv svima onima, počevši od prvih apostola, koji u kršćanskoj zajednici egalitarni koncept zajedništva žele srušiti u korist vlastitog probitka.

Dario Tokić

Monica PRIANTE – Slavko SLIŠKOVIĆ, *Tondini i Strossmayer. Jedinstveni za jedinstvo*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2016., 320 str.

U izdanju Kršćanske sadašnjosti u 2016. godini tiskana je knjiga pod naslovom *Tondini i Strossmayer. Jedinstveni za jedinstvo* iz pera Monice Priante i Slavka Sliškovića. Sam naslov suponira glavnu temu te znanstvene studije ko-

ja je koncentrirana na dva velika imena – đakovačkog ili bosanskog i srijemskog biskupa Josipa Jurja Strossmayera i lombardskog barnabita Cesarea Tondinija de'Querenghija – te je koncipirana oko pojma jedinstva. Na tragu nave-

denoga, Strossmayer je primjer kako se može postići ne samo vjersko jedinstvo nego i ono Katoličke crkve s modernim društvom u nastanku, dok je Tondinijevo ime usko vezano uz reformirani unionizam. U drugoj polovici XIX. stoljeća reformirani unionizam iskazuje nov pristup »shizmaticima« ili »razdvojenoj braći«, kojem je osnova ne osuda, nego istinski dijalog.

Nakon kratkih uvodnih promišljanja autori su u drugom poglavlju »Unionizam: od *preobraćenja* do *povratka jedinstvu!*« iznijeli eklezijalno-politički kontekst nužan za razumijevanje djelatnosti Strossmayera i Tondinija. Prikazali su unionizam XIX. stoljeća i ispravno pozicionirali politiku Vatikana, koja je bila podložna promjenama ovisno o geopolitičkoj situaciji. Potom autori posebnu pažnju posvećuju Tondinijevoj biografiji, ističući važne trenutke života koji su utjecali na njegovu formaciju, što je u dosadašnjoj literaturi uvelike izostalo. Opravdano se u zasebnom poglavlju osvrću na Tondinijev unionizam. Jasno ukazuju na temeljne postavke njegovih teoloških stremljenja crkvenom jedinstvu kroz molitveno udruženje i u pisanim radovima. Tondini je posebnu ulogu pritom namijenio marijanskom kultu kao poveznici katolika i pravoslavaca, a autori ukazuju i na Tondinijev interes za proučavanje pitanja unificiranja liturgijskog kalendara Crkava.

Tondiniju, kao misionaru u Srbiji od 1883. do 1885. godine, autori posve-

ćuju posebnu pažnju. Jasno je da je usko surađivao s biskupom Strossmayerom, apostolskim vikarom Srbije, kojeg je ranije upoznao u Parizu. Premda Tondinijeva djelatnost u Srbiji nije bila dugog vijeka, opozvan je 1885. godine u Italiju, uspio je u Nišu i Kragujevcu blagosloviti na svečanosti otvaranja dvije kapele i ustoličiti dva svećenika. Autori su na osnovi analize korespondencije između Tondinija i Strossmayera te Tondinija i njemu nadređenih u barnabitskom redu, uz relevantnu literaturu, rekonstruirali misiju u Srbiji, stavljajući je u širi politički kontekst.

Nakon detaljno i sustavno razložene građe vezane uz Tondinija, autori su se pozabavili biskupom Strossmayerom. Isprva su dali iscrpna objašnjenja do danas spornih pitanja vezanih uz biskupovu, inače prebogato obrađenu, biografiju. Potom su prikazali njegov životni put kao biskupa, političara i mecene, s posebnim naglaskom na pregnuća oko promicanja jedinstva i razdoblje službe apostolskog upravitelja u Srbiji. Naposljetku autori ukazuju kako na idejnu tako i na onu više opipljivu – misija u Beogradu – povezanost Tondinija i Strossmayera. Konstatiraju kako je Tondinijeva misija prekinuta zbog političkih razloga, što potkrepljuju navodima iz korespondencije, a to je u konačnici dovelo i do Strossmayerove ostavke na mjesto apostolskog upravitelja u Srbiji.

Premda je obrađeno razdoblje njihovih života na prvi pogled obilježeno osobnim neuspjesima, autori dokazuju

kako su upravo Strossmayer i Tondini dali temelje kasnijoj uspostavi redovite katoličke organizacije na srpskim prostorima. Dosezi njihovih pregnuća najbolje se ogledaju u konkordatu sklopljenom između Svete Stolice i Crne Gore 1886. godine, koji autori s pravom nazivaju »plodom Strossmayerova duha i Tondinijeva pera«.

Autori su knjizi priložili transkribiranu, dosad široj javnosti nepoznatu, korespondenciju Tondinija i Strossmayera izloženu kronološkim slijedom – 1883., 1884., 1885., 1886. i 1888. godina. Lakšem snalaženju u knjizi svakako pridonosi uobičajen aparat koji se sastoji od popisa kratica, tiskovina i literature te kazala osobnih imena i zemljopisnih pojmova.

Važnost ovdje predstavljene knjige te u njoj obrađene teme – katoličke misije u Srbiji i uloge biskupa Strossmayera i barnabita Tondinija – ogle-

da se u doprinosu razumijevanju danas aktualnog ekumenizma i rasvjetljavanju njegovih strujanja u XIX. stoljeću. Premda se na prvi pogled čini kako je o biskupu Strossmayeru sve napisano, ova je knjiga dokaz da to nije tako, a usto je ispravljen nedostatak dosadašnjih manjkavih znanstvenih istraživanja o Tondiniju. Prikaz, pak, katoličke misije u Srbiji primjer je iz kojeg možemo više razaznati o snalaženju Svete Stolice u uvelike promijenjenim političkim konstelacijama druge polovice XIX. stoljeća, ali i o složenosti političkog manevriranja Austro-Ugarske Monarhije u nerijetko isprepletenim vjerskim i političkim pitanjima. Knjiga je značajan doprinos i boljem poznavanju vjerskih prilika na Balkanu u drugoj polovici XIX. stoljeća te poticaj daljnjim znanstvenim istraživanjima kako crkvene tako i političke povijesti.

Ana Biočić

Lucija BABIĆ, *Il fedele laico nell'ufficio del giudice ecclesiastico. Sviluppo storico, prospettive, problematiche, Theses ad Doctoratum in Iure Canonico*, Pontificia Universitas Lateranensis, Roma, 2015., 184 str.

U izdanju Papinskoga lateranskog sveučilišta u Rimu objavljen je doktorski rad Lucije Babić, koji je obranila na Fakultetu kanonskoga prava Papinskoga lateranskog sveučilišta 23. listopada 2014. godine. Tu je disertaciju pod naslovom *Il fedele laico nell'ufficio del giudice*

ecclesiastico. Sviluppo storico, prospettive, problematiche (Vjernik laik u službi crkvenog suca. Povijesni razvoj, perspektive, problematike) izradila pod vodstvom mentora prof. Manuela Jesúsa Arroba Condea, stručnjaka za kanonsko procesno pravo. Nakon predstavljanja i obrane, is-